

Christi, quam nostra, nec alia illi quam cæteris hominibus anima est a principio inspirata.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supradictum est¹, anima Christi dicitur esse medium in unione carnis ad Verbum secundum ordinem naturæ; non autem oportet ex hoc, quod fuerit medium ex ordine temporis.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Leo Papa in eadem Epistola dicit², anima Christi excellit nostras animas, non diversitate generis, sed sublimitate virtutis; est enim ejusdem generis cum nostris animabus, sed excellit etiam Angelos secundum plenitudinem gratiæ et veritatis. Modus autem creationis respondet animæ secundum proprietatem sui generis, ex quo habet, cum sit corporis forma, ut creetur simul, dum corpori infunditur et unitur. Quod non competit Angelis, qui sunt substantiae omnino a corporibus absolutæ.

*Ad tertium dicendum, quod de plenitudine Christi omnes homines accipiunt, secundum fidem quam habent in ipsum: dicitur enim, Rom. 3, quod justitia Dei est per fidem Jesu Christi in omnes, et super omnes qui credunt in ipsum. Sicut autem nos in ipsum credimus ut in iam natum, ita antiqui crediderunt in ipsum ut in nasciturum; habentes enim eundem spiritum fidei credimus, ut dicitur 2 ad Corinth. 4. Habet autem fides, que est in Christum, virtutem justificandi ex proposito gratiæ Dei, secundum illud Rom. 4: *Ei, qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat inquit, fides reputatur ad justitiam secundum propositum gratiæ Dei.* Unde, quia hoc propositum est aeternum, nihil prohibet per fidem Jesu Christi aliquos justificari, etiam antequam ejus anima esset plena gratia et veritate³.*

COMMENTARIUS.

Titulus hujus articuli de ordine temporis seu durationis intelligendus est, ut ex corpore, et ex supra dictis, artic. 1, constat. Et sic intellectus non indiget expositione, nam quæ Cajetanus in fine tractat circa efficaciam rationis D. Thomæ, et per se clara sunt, et sufficienter ab eo dicuntur. Quæ vero nota-

¹ Art. 1 hujus quest.

² Ad Julian. Episc., non multum ante fin. illius, et est ep. 44.

³ Infr., q. 68, art. 1, ad 1; et 3, d. 14, art. 1, q. 2; et Ver., q. 29, art. 4, 9.

de subsistentia animæ rationalis, inferius disputabuntur.

ARTICULUS IV.

Utrum caro Christi fuerit prius a Verbo assumpta quam animæ unita¹.

1. *Ad quartum sic proceditur. Videtur quod caro Christi fuerit prius a Verbo assumpta, quam animæ unita. Dicit enim Augustinus, in lib. de Fide ad Petrum²: Firmissime tene, et nullatenus dubites, non carnem Christi sine divinitate conceptam in utero Virginis, prius quam suscipietur a Verbo. Sed caro Christi videtur prius esse concepta, quam animæ rationali unita; quia materia vel dispositio prior est in via generationis, quam forma completa. Ergo prius fuit caro Christi assumpta, quam animæ unita.*

2. *Præterea, sicut anima est pars naturæ humanæ, ita et corpus; sed anima humana non habuit aliud principium sui esse in Christo, quam in aliis hominibus, ut patet ex auctoritate Leonis Papæ supra inducta³. Ergo videtur quod nec corpus Christi aliter habuerit principium essendi, quam in nobis. Sed in nobis ante concipitur caro quam adveniat anima rationalis; ergo etiam ita fuit in Christo. Et sic caro prius fuit a Verbo assumpta, quam animæ unita.*

3. *Præterea, sicut dicitur in libro de Causis⁴, causa prima plus influit in causatum, et prius unitur ei, quam causa secunda; sed anima Christi comparatur ad Verbum, sicut causa secunda ad primam. Prius ergo Verbum est unitum carni, quam anima.*

*Sed contra est, quod Damascenus dicit in tertio libro⁵: *Simul Dei Verbi caro, simul animata caro rationalis et intellectiva.* Non ergo unio Verbi ad carnem præcessit unionem ad animam.*

Respondeo dicendum, quod caro humana est assumptibilis a Verbo, secundum ordinem quem habet ad animam rationalem, sicut ad propriam formam. Hunc autem ordinem non habet antequam anima rationalis ei adveniat: quia simul dum aliqua materia fit propria

¹ Locus sup., art. 3, cit.

² Cap. 18, princ., tom. 3.

³ In artic. præced., in fin. corp.

⁴ In prop. 1; habetur hic liber inter opera Aristotelis, tom. 3.

⁵ L. 3 Orth. fid., cap. 2.

alicujus formæ, recipit illam formam; unde in eodem instanti terminatur alteratio, in quo introducitur forma substantialis. Et inde est quod caro non debuit antea assumi, quam esset caro humana, quod factum est anima rationali adveniente. Sicut igitur anima non est prius assumpta quam caro, quia contra naturam animæ est, ut prius sit quam corpori uniatur, ita caro non debuit prius assumi quam anima, quia non prius est caro humana, quam habeat animam rationalem.

Ad primum ergo dicendum, quod caro humana sortitur esse per animam. Et ideo ante adventum animæ non est caro humana, sed potest esse dispositio ad carnem humanam. In conceptione tamen Christi, Spiritus Sanctus, qui est agens infinitæ virtutis, simul et materiam dispositus, et ad perfectum perduxit.

Ad secundum dicendum, quod forma actu dat speciem; materia autem, quantum est de se, est in potentia ad speciem. Et ideo contra rationem formæ esset, quod præexistet naturæ speciei, quæ perficitur per unionem ejus ad materiam; non autem est contra naturam materiæ, quod præexistat naturæ speciei. Et ideo dissimilitudo, quæ est inter originem nostram et originem Christi, secundum hoc quod caro nostra prius concipitur, quam animetur, non autem caro Christi, est secundum illud quod præcedit naturæ complementum, sicut et quod nos concipiunt ex semine viri, non autem Christus. Sed differentia, quæ esset quantum ad originem animæ, redundaret in diversitatem naturæ.

Ad tertium dicendum, quod Verbum Dei per prius intelligitur unitum carni, quam anima, per modum communem, quo est in ceteris creaturis per essentiam, potentiam et presentiam. Prius tamen dico, non tempore, sed natura; prius enim intelligitur caro, ut quoddam ens, quod a Verbo habet, quam ut animata, quod habet ab anima. Sed unio personali prius secundum intellectum oportet, quod caro unitur animæ, quam Verbo; quia ex unione ad animam habet quod sit unibilis Verbo in persona, præserit quia persona non invenitur nisi in rationali natura.

COMMENTARIUS.

1. *Hic articulus etiam de ordine temporis est exponentus, ut Cajetanus notat, et ex toto progressu S. Thomæ satis colligi potest. Quæsto vero hic proposita videtur aliam supponere, scilicet, an caro Christi fuerit prius*

tempore concepta seu formata, saltem secundum remotas dispositiones, quam fuerit animæ unita, hinc enim pendet alia quæsto proposita. Nam si aliquo tempore caro Christi fuit prius concepta quam animata, consequens videtur esse ut fuerit etiam prius Verbo unita. Hanc vero posteriorem quæstionem D. Thom. non tractat, pertinet enim ad materiam de conceptione Christi ex Virgine, infra, quæst. 33, disputandam. Supponit tamen in solutione ad primum, carnem Christi eodem momento fuisse conceptam, et perfecte formatam ac dispositam, et animatam; quia non successu temporis, sed subito, infinita Spiritus Sancti virtute fabricata et consummata est.

2. *Responsio est, non prius tempore carnem Christi fuisse unitam Verbo, quam animæ rationali, quia non prius fuit assumpta quam fuerit humana caro; non est autem prius caro humana, quam uniatur animæ rationali. Sed objicit primo Cajetanus, quia materia prius efficitur propria alicujus formæ, quam informetur illa; quia non informatur usque ad instans intrinsecum generationis, et tamen in tempore immediato ante illud instans, est propria effecta. Respondetur primum, hoc non habere locum in carne Christi, quia, ut suppositum est, corpus ejus non fuit successive dispositum, sed in instanti, unde in tempore immediato ante illud instans, non poterat materia esse propria animæ, cum nullo modo esset disposita. Secundo dicitur, in tempore immediato ante instans generationis, materiam vere nondum esse propriam effectam formæ introducendæ, cum nondum abjecerit aliam repugnantem, nec sit consummate disposita ad subsequentem formam; et hoc sensu dixit Cajetanus esse propriam in fieri, non in facto esse. Secundo dubitat Cajetanus, nam caro illa, post mortem Christi, jam non erat caro humana, nec propria animæ rationalis, cum non esset proxime ad illam disposita, et nihilominus fuit unita Verbo; cur ergo non potuit idem fieri, antequam anima informatur? Respondetur: caro illa semel facta propria per conceptionem et generationem, semper, etiam post mortem, mansit propria in ordine ad resurrectionem, et ideo debuit manere unita; at vero ante ipsam conceptionem nullo modo erat propria; et ideo non est eadem ratio.*

3. *Secundum argumentum est hujusmodi. Anima non fuit prius tempore assumpta,*

quam unita carni, quia naturale est illi non prius esse quam uniri corpori, et ita fit in aliis hominibus; ergo, e contrario, caro prius debuit concepi quam informari anima, quia hoc naturale est carni humanæ, ita enim fit in omnibus aliis hominibus; ergo prius etiam debuit uniri Verbo quam animæ, quia simul ac fuit concepta, fuit unita.

4. Objectio. — Respondet D. Thomas negando primam consequentiam, est enim alia ratio animæ et alia carnis: anima enim est actus constituens speciem, et ideo contra rationem ejus est ut existat ante speciem; at vero caro habet rationem materiæ, cui naturale est præexistere ante formam. Ex quo infert D. Thomas, differentiam inter modum conceptionis carnis Christi, et aliorum hominum, non arguere naturæ diversitatem, quia tantum est in aliquo, quod præcedit constitutionem naturæ; differentiam autem in origine animæ, redundaturam in naturæ diversitatem. Sed non caret hoc difficultate, quia vel est sermo de origine connaturali, vel de miraculosa et præternaturali. Si primum, sicut argueret diversitatem naturæ, si animæ Christi naturale esset habere esse ante corpus, et non animabus aliorum hominum, ita sine dubio argueret naturæ diversitatem, si carni Christi naturale esset subito concipi sine semine viri, sola Spiritus Sancti virtute, corporibus vero aliorum hominum esset naturale concipi in tempore, ex semine viri, etc. Si autem sit sermo de origine miraculosa et præternaturali, sicut non arguit diversitatem naturæ, quod caro Christi fuerit illo modo concepta, non redundaret in naturæ differentiam, si Deus vellit ex speciali privilegio animam Christi ante corpus condere; nulla ergo est differentia a D. Thoma assignata.

5. Responsio. — Hanc objectionem videtur vidisse Cajetanus cum dixit differentiam D. Thomas solum adduci ad ostendendum quid fuerit conyeniens, non vero quid fuerit possibile; concludit enim objectio facta utrumque fieri potuisse miraculose, absque naturæ diversitate; neutrum vero animæ, aut carni humanae connaturale esse potuisse; at vero, quia anima intrinsece pertinet ad constitutionem naturæ, non fuit conueniens ante ipsam naturam fieri, sicut nec fuit conueniens carnem Christi humanam perfecte dispositam prius fieri quam animari, quia ut sic pertinet intrinsece ad naturæ constitutionem; et propterea si ita factum esset ut anima prius crea-

retrum, id solum fuisset quia hoc esset illi connaturale, et hoc modo talis productio argueret naturæ diversitatem. At vero illa dispositio remota, quæ solet præcedere in corpore humano, naturali modo concepto, non pertinet ad intrinsecam constitutionem naturæ, sed ad imperfectum modum productionis ejus, et ideo fuit expediens illum modum conceptionis mutari in carnis Christi formatione.

6. In solutione ad tertium, duo a D. Thomas dicta notanda sunt. Primum est, carnem prius natura uniri Verbo, ut effectus suæ primæ cause, quam animæ; quia prius intelligitur esse quoddam ens quam animari. Ex quo obiter sumi potest, prius natura habere materiam esse a causa prima, quam informetur forma; illud autem esse non potest esse nisi existentiæ, quia hoc esse est, quod per efficientiam communicat causa prima sue creaturæ; est enim eadem ratio et proportio, prius est enim esse quam informari. Unde materia supponitur formæ, et ut supponitur, est effectus Dei. Sed de hoc latius alibi. Secundo, dicit D. Thomas carnem Christi prius secundum intellectum fuisse unitam animæ, quam Verbo; quæ assertio est intelligenda de prioritate in genere causæ formalis, si velimus eam de prioritate naturæ intelligere; nam auctor expresse solum de prioritate secundum intellectum loquitur, et posset satis exponi de prioritate secundum abstractionem et præcisionem mentis; sed tamen etiam de prioritate in genere causæ formalis vel quasi dispositivæ verificari potest, quia caro per animam convenienter disposita est, ut assumeretur a Verbo. An vero sub alia ratione unio materiæ ad Verbum sit prior natura ordine executionis, quam ad animam, disput. 47, tractabitur.

DISPUTATIO XVI,

In tres sectiones distributa.

DE ORDINE ASSUMPTIONIS SECUNDUM REALM DURATIONEM, SEU TEMPORIS SUCCESSIONEM.

Comparatio hæc fieri potest, vel inter existentiam humanitatis, et animæ, et carnis, et unionem earum ad Verbum; vel inter unionem eorumdem ad Verbum; an, scilicet, hæc omnia simul tempore facta fuerint, vel aliquid eorum duratione præcesserit.

SECTIO I.

Utrum humanitas Christi simul ac cœpit existere in rerum natura, fuerit Verbo unita absque ulla successione durationis.

1. Antiqui hæretici, qui posuerunt unionem incarnationis accidentalem, et non veram et hypostaticam, consequenter dixerunt illam unionem non fuisse factam a principio, sed Christum prius extitisse purum hominem, et postea suis meritis illam unionem fuisse assecutum. Ita sensit Cherint., ut refert Iren., lib. 1, c. 25; et Nestoriani, ut referunt Vincent. Lirinens., et Cassia., lib. 1 et 2 de Incarnat., quorum errorem infra agentes de Christi conceptione fusius tractabimus. Nunc breviter hoc loco dicendum est, humanitatem Christi non prius tempore extitisse in rerum natura, quam fuerit unita Verbo, atque adeo hunc hominem Christum nunquam fuisse purum hominem, sed a principio suæ conceptionis fuisse hominem Deum. Est res certa de fide, et probatur primo ex illis verbis, ad Hebr. 1: *Et cum iterum introducit Primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli ejus.* Ubi Paulus de Christo loquitur; dicit autem, Patrem iterum introduxisse Primogenitum in orbem terrarum, cum Christum factum hominem ad nos misit in utero Virginis; ex tunc ergo fuit adoratus ab Angelis, ut verus Deus, quemadmodum expoununt hanc locum Patres, præsertim Cyrillus, lib. de Fide ad Theod., circa finem, et lib. de Fide ad Reg., in probationibus quod Christus sit Deus, ex epist. ad Hebreos, qui etiam inferius, probando Christi mortem mundo salutarem, ex eadem epist., ponderat verba illa, cap. 10: *Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem adaptasti mihi.* Ingressus enim dicitur Christus in mundum, quando homo factus est; ex tunc ergo fuit etiam Deus potens ad redendum homines, et placandum Deum. Hoc etiam convinci potest ex illis verbis Angeli, Luc. 1: *Quod ex te nasceretur sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et ex aliis, quibus infra probandum est, ipsum Filium Dei conceptum esse ex Virgine; quæ omitto, ne sæpius eadem repetere necesse sit.

2. Secundo definiunt hoc Concil. Ephes. I, can. 13, qui sumptus est ex Epistola Cyrilli ad Nestorium, ubi dicitur, ideo Deum natum esse ex Virgine, et conceptum, quia in utero Virginis, et in ipsa conceptione hominis Deus carni unitus est. Quæ Epistola legitur etiam, et probatur in Concil. Chalcedon., act. 1, pag. 31, et infra, pag. 80, multa ex Patribus referuntur, ex quibus evidenter haec veritas elicetur; hoc enim sensu sepe dicunt, Verbum in vulva Virginis conjunctum esse carni. Idem sumitur ex quinta Synod., collat. 8, can. 6; clarius vero sexta Synod., act. 11, ubi Sophronius, in sua Epistola, sic ait: *Incarnatur Verbum Deus, non prefactæ carni copulatus, vel animæ præexistenti conjunctus, sed tunc his ad subsistendum venientibus, quando eis ipsum Verbum, et Deus naturaliter copulatus est;* et infra: *Et non ante verissimum ipsius Verbi conventum, in seipsis extiterunt;* et infra: *Nec quantum in ictu oculi, hanc quam illam priorem habentia; simul quippe caro, simul Dei Verbi caro, simul caro animata rationalis, simul Dei caro animata rationalis.* Idem in septima Synod., act. 3, in Epistola Synodica Theodori Jerosolymitani, quam omnes Patres recipiunt; et in Concil. Francoford., in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, circa finem, referuntur haec verba ex Gregorio Nazianz., in Epist. ad Quirin.: *Non prius in utero Virginis caro concepta est, et postmodum dirimitas venit in carnem, etc.* Ac denique Concilium Toletan. XI, in Profes. fidei, inter alia inquit: *In quo mirabili conceptu, ædificante sibi sapientia domum, Verbum caro factum est.*

3. Tertio, ex Patribus. Ignatius, in Epistol. ad Trallianos, inter alia inquit: *Vere genuit Maria corpus habens in se Deum habitantem, vere natus est Deus Verbum ex Virgine, vestitus corpore; vere natus ex vulva, qui corpus fabricavit ex sanguinibus Virginis.* Idem sæpe docet Leo Papa in Epistolis, præsertim in 10, 11 et 97, ubi hoc argumento confutat Eutychem dicentem, Christum subsistere ex duabus naturis, non vero in duabus, quia inde fieret illas duas naturas prius extitisse, quam facta esset earum unio. Idem late persequitur Vigil., lib. 3 contra Eutych., in principio, ubi utitur illo testimonio Angeli: *Quod ex te nasceretur sanctum.* Et Augustinus, lib. contra sermonem Arianorum, cap. 8: *Unus, inquit, Christus est, et Dei Filius semper natura, et hominis filius, qui ex tempore assumptus est, non ut prius creatus, post assumeretur, sed ut ipsa assumptione crearetur.* Et cap. 28, ad hoc propositum accommodat illud Psal. 21: *De ventre matris meæ Deus meus es tu, dicens: De ventre quippe matris ejus, in quo hominem cumpsit, Deus ejus est.* Idem Augustinus,